Ciper preverja, Evropa vztraja

Ciprska vlada v okviru iskanja rešitev za načrt B zdaj med drugim preverja možnosti, da bi namesto z davkom na bančne vloge denar, ki je pogoj, da bo lahko Ciper dobil 10 milijard evrov pomoči iz evropskega reševalnega sklada, zbrali z nacionalizacijo pokojninskih skladov podjetij v pretežni državni lasti, v katerih je 2 do 3 milijarde evrov. Mednarodna trojka, v kateri so evropska komisija, Evropska centralna banka (ECB) in Mednarodni denarni sklad (IMF) pa še naprej vztrajajo, da mora Ciper za 10 milijard evrov pomoči zbrati zahtevanih 5,8 milijarde evrov.

Evropska komisija pojasnjuje, da je bila odločitev o dogovoru, ki je vključeval davek na bančne vloge, v soboto ponoči na evroskupini sprejeta soglasno. Ta dogovor ni bil po okusu komisije, a je ta z njim soglašala, ker so bile alternativne rešitve slabše. Zdaj mora vlada v Nikoziji najti alternativno rešitev, ki bo upoštevala kriterije za zagotovitev vzdržnosti zadolženosti in spremljajoče finančne kazalnike. V komisiji so še opozorili, da so na zasedanju evropskupine pred glasovanjem v ciprskem parlamentu povedali, da bi bila sprejemljiva tudi rešitev brez obdavčitve bančnih vlog, ki so nižje od 100 tisoč evrov.

Član sveta ECB **Joerg Asmussen** opozarja, da bo ECB morala prenehati oskrbovati ciprske banke s svežimi evri, če se vlada v Nikoziji ne bo hitro dogovorila za pomoč. ECB sme namreč oskrbovati le solventne banke, tega pogoja pa ciprske banke brez pomoči, ki bo omogočila dokapitalizacijo, ne izpolnjujejo. **(kod)**

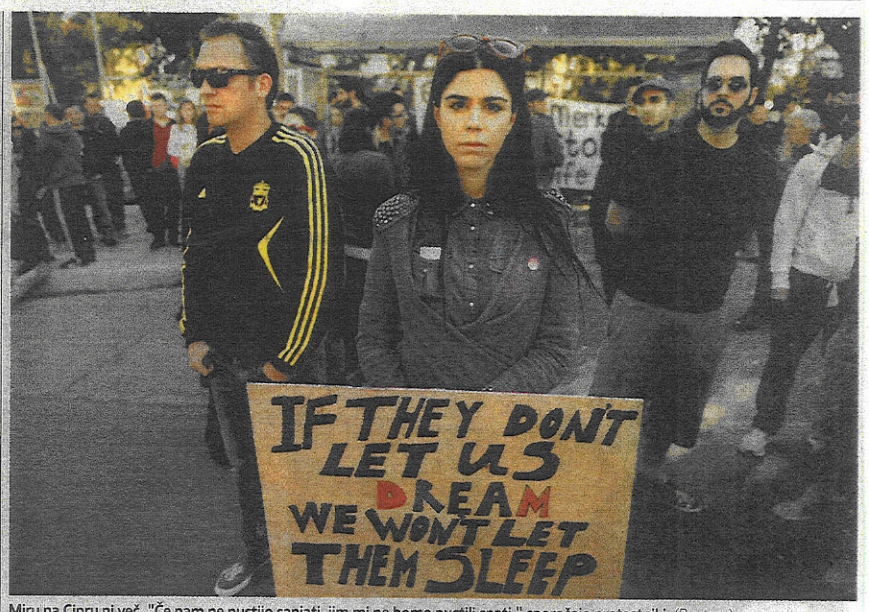

Miru na Cipru ni več. "Če nam ne pustijo sanjati, jim mi ne bomo pustili spati," sporočajo protestniki. (Reuters)

Besen sem! In to na EU.

Novinar Stefanos Evripidou za Večer pojasnjuje, kako na Cipru doživljajo kaotično reševanje svojih bank

JURE STOJAN

Stefanos Evripidou, novinar časnika Cyprus Mail: "Vprašati pa se moramo, kakšen interes vodi Nemčijo, da širi očitke o sumljivem izvoru ruskega denarja. Tudi Nemčija ima velik finančni center, zakaj je to torej nekaj slabega? V Luksemburgu očitno deluje."

Kako kot Ciprčan doživljate zahtevo evroobmočja, da se del reševanja vaših bank plača iz vaših prihrankov?

"Besen sem! In ne tako na banke, kot sem na EU. Res je, Ciper je naredil veliko napak, še posebej v fiskalni politiki, ki zadnjih nekaj let ni več tako trdna, kot je bila v preteklosti. Toda če pogledate številke, naš proračunski primanjkljaj se je na leto vrtel okoli 6 odstotkov. Skratka, še zdaleč ni bil tako visok kot v drugih kriznih državah. Naše banke so prišle v težave, ker so morale odpisati precejšen delež svojih naložb v grške državne obveznice. To dejanje je izražalo evropsko solidarnost pri reševanju Grčije, ki je od trojke prejela okoli 170 milijard evrov posojil. Stranska posledica so bile visoke izgube za ciprske banke. Seveda, banke so sprejele napačne investicijske odločitve. Zdaj pa želi EU, ko prosimo za 10 milijard evrov posojil, na nas eksperimentirati. Ker smo pač dovolj majhni, da Nemcev ne skrbi za posledice drugod po evroobmočju. Toda gre za vprašanje načelnosti. Denar želijo vzeti običajnim varčevalcem, ki se niso nikdar vpletli v tvegane bančne posle. Ki niso špekulirali, pač pa so svoje življenjske prihranke shranili na mesto, ki se jim je zdelo varno, ne pa pod blazine."

Trojka namiguje, da je večina tega denarja tako ali tako sumljivega, v glavnem ruskega izvora, in da je Ciper davčna oaza, ki si zasluži kazen.

"V zadnjih nekaj mesecih je v nemških medijih potekala prava kampanja očitkov, kako naj bi pri nas potekalo pranje ruskega denarja. Navajali so poročila nemške obveščevalne službe, ki pa jih nismo nikoli videli. Naj bom jasen. Od teh 68 milijard evrov bančnih depozitov večina ni ruska. Nimamo sicer natančnih številk, vendar pa ocene pravijo, da je ruskih vlog za nekje od 15 do 20 milijard. Prvi mit je torej razbit. Za ruski denar pa morate vedeti, da sicer prispe na Ciper zaradi nižjega plačila ruskih davkov, vendar se obrne in nato spet gre v Rusijo, v glavnem za investicije. Ne bom zanikal, da gre pri določenem delu za umazani denar, vendar boste umazani denar našli v prav vsaki državi na svetu. Skoraj nemogoče je, da bi pranje denarja povsem zatrli, ne glede na to, kako ostre zakone sprejemamo."

In na Cipru, želite reči, se borite proti pranju denarja?

"Od vstopa v EU smo na Cipru sprejeli skoraj vse ukrepe, kar jih obstaja proti pranju denarja. Ciprske banke so danes drugačne kot v devetdesetih, ko so slovele kot pralnice. Veliko smo počistili in to je potrdila tudi enota za preprečevanja pranja denarja, ki poteka v okviru Sveta Evrope. S kakšno pravico torej Nemci trdijo, da so naši depoziti umazani? Predložijo naj dokaze. Vprašati pa se moramo, kakšen interes vodi Nemčijo, da širi očitke o sumljivem izvoru ruskega denarja. Tudi Nemčija ima velik finančni center, zakaj je to torej nekaj slabega? V Luksemburgu očitno deluje. Res je Ciper sprejel nekaj slabih odločitev, sploh v kontekstu ekonomske krize in odpisa grških dolgov. Zdaj pa smo tu."

Zagovorniki obdavčitve ciprskih varčevalcev tudi opozarjajo, da so v preteklih letih uživali precej višje obresti kot drugod v evroobmočju. Ko so nemški varčevalci prejeli odstotne obresti, so ciprski 4,5-odstotne. Z drugimi besedami, vaši varčevalci naj bi zdaj vrnili del nadpovprečno visokih zaslužkov preteklih let.

"Da so varčevalci na Cipru prejeli visoke obrestne mere, se mi zdi razumljivo. Ciprske banke so morale odpisati 4 milijarde evrov in pridobiti sveža sredstva. Eden od načinov, kako so ga dobile, je plačevanje višjih obresti na depozitih. Ne smete pa tudi pozabiti, da so tudi same zaračunavale visoke obresti. Na Cipru ni poceni, če si sposodiš denar."

Banke na Cipru bodo spet odprli šele naslednji teden ...

"Če jih bodo odprli ..."

Pričakujete, da bodo ljudje množično dvigovali svoje prihranke?

"Mislim, da so premeteni Ciprčani, ki so pričakovali obdavčitev depozitov, svoj denar že umaknili iz bank. Vsi ostali ga bomo najbrž pustili na računih, na Cipru nameravamo ostati. Zavedamo se, kaj bi se zgodilo, če bi ga vsi dvignili. Tako ne bi sesuli samo bank, pač pa celotno gospodarstvo. Vendar pa mislim, da bo pri nerezidentih zgodba povsem drugačna. Res nimajo nobenega razloga [illegible], da bi denar pustili na ciprskih računih."

Otok zakladov za slovenske pirate

Od spornih trgovine z orožjem in izčrpavanja mariborskega Tama do skrivanja denarja tajkunov, medijskih mogotcev in državnih podjetij - Ciper je skoraj od osamosvojitve dalje v središču zgodb o izgubljenih slovenskih sanjah

VASJA JAGER

Statistika ne razkriva, da je sredozemski otok že več let med ključnimi zunanjetrgovinskimi partnerji naših tajkunov, bančnikov ter takšnih in drugačnih "poslovnežev", usodna vez med Ciprom in Slovenijo pa se je stkala že v času bivše Jugoslavije. Ta je podobno kot njena velika socialistična sestra Sovjetska zveza del svojega BDP, ki ga je potrebovala za operacije tajnih služb, nakupe firm in financiranje zamejcev, naložila v banke na otoku sredi Sredozemskega morja, na varno pred radovednimi pogledi svojih državljanov.

V središču izvirnih grehov tranzicije

Po razpadu balkanske države se je izkazalo, da je na računih ciprske izpostave Narodne banke Jugoslavije (NBJ) naloženih na stotine milijonov ameriških dolarjev; Slovenija je s tožbo julija 1996 tudi uradno zahtevala 146 milijonov, vendar nam je spodletelo - in milijoni so izginili neznano kam; najverjetneje so končali na tajnih računih takratnega srbskega "vožda" Slobodana Miloševića.

Bržkone eno prvih velikih nakazil iz samostojne Slovenije v Ciper je bilo leta 1993 plačilo 880.000 takratnih nemških mark za orožje, ki ga je po pisanju publicistov **Mateja Šurca** in **Blaža Zgage** ministrstvo za obrambo pod **Janezom Janšo** želelo kupiti od ciprskega podjetja Jetsea. Pa so se opekli; Ciprčani so pobasali denar, blaga pa nikoli niso dobavili, kar je slovensko stran na čelu s posrednikom **Marjanom Čelcem** pripravilo do komično spodletelega poskusa ugrabitve direktorja Jetsea v avstrijskem Celovcu. Približno ob istem času se je Ciper pojavil še v eni razvpiti tranzicijski zgodbi, propadu mariborske tovarne Tam. Ta je sodelovala z nekdanjim srbskim obveščevalcem **Vukomanom Zarićem,** ki je Mariborčanom za posredovanje pri pridobivanju poslov v Rusiji zaračunaval nenormalne, tudi do 25-odstotne provizije - stekale so se v njegovo zasebno podjetje Tammex, ki je imelo sedež na Cipru.

Skrivalnice z davkarijo in policisti

V letih privatizacije so čare Sredozemlja odkrili tudi slovenski poslovneži. Eden prvih je bil **Ivan Simič,** ki je kljub lastništvu firme Cayo Holding v davčni oazi kasneje postal kar šef Davčne uprave (Durs). Kmalu so se iz Slovenije na Ciper pričele pretakati velike vsote; slovenski tajkuni so prek ciprskih nabiralnikov prevzemali podjetja in pred domačimi dacarji skrivali svoje zaslužke. Šef KD Group **Matjaž Gantar** je del svojega premoženja prenesel na družbo Padakia, njegov sodelavec **Sergej Racman** je s slamnato ciprsko družbo X6D speljal menedžerski prevzem verige kinematografov Kolosej. Lastnik Kompasa MTS in podjetja Induplati Jarše **Aleksander Jereb** je deloval prek firme Sonsini Limited, privatizacijski mogotec **Igor Lah** je nalagal denar v podjetja G. I. Dakota in Ampelus Holding, borzni posrednik **Branko Lah** pa je imel v lasti družbo Kinghouse Investments.

Posedovanje poštnega nabiralnika na Cipru je postalo svojevrsten hit med slovenskimi "menedžerji"; kmalu je bilo treba z lučjo pri belem dnevu iskati tovarne, borzne hiše in svetovalna podjetja, ki niso delovala tako. Kriminalisti in dacarji so lahko samo nemočno opazovali, kako se slovensko gospodarstvo duši v mrežah, spletenih okoli ciprskih firm v lasti Slovencev. **Boris Dolamič** naj bi prek slamnath družb Spalting in Pulipos Holdings izčrpal Gradbeno podjetje Grosuplje, sumljivi ljubljanski poslovnež **Zlatan Kudić** pa naj bi za pranje denarja uporabljal podjetje Encilova Holdings. Radijski mogotec **Leo Oblak** je skrit za ciprskimi podjetji (Infonet, SWF Investments) kupoval radijske postaje po celem Balkanu in se tako izognil pravilom o omejevanju koncentracije medijskega lastništva.

Županov sin v senci oljk

Tudi v eni največjih afer v zgodovini samostojne države, primeru Čista lopata, s katerim so iz višav v zaporniške celice strmoglavili nekdaj nedotakljivi gradbeniki **Ivan Zidar, Hilda Tovšak** in **Dušan Črnigoj,** so pomenljive sledi vodile proti sredozemskemu otoku. Zidarjev SCT je namreč nakazal 217.000 evrov podjetju Alfa Vila, ki je bilo p[illegible]očanju Dnevnika v lasti ciprske družbe Yialosco Holdings. Za slednjo je stal **Mladen Sever,** ki naj bi bil gradbenemu baronu pred njegovim spektakularnim padcem dostavil dopis z glavo kabineta predsednika vlade Janeza Janše, na katerem je bilo z roko napisano navodilo Zidarju glede nakazila 1,8 milijona evrov.

Od slovenskih politikov pa je za promocijo skrivne blagovne menjave s Ciprom največ naredil ljubljanski župan in nesojeni slovenski premier **Zoran Janković.** Čeprav sam uradno ni lastnik podjetij v davčni oazi, naj bi prek Cipra na veliko poslovala njegova sinova Jure in Damjan, ki se ju je omenjalo kot glavna akterja številnih zgodb o prekupčevanju z zemljišči in prevzemih gostinskih lokalov. Denarne tokove, v katerih je krožilo na milijone evrov, so preučevali kriminalisti, protikorupcijska komisija in poslanci parlamenta, **Jure Janković** pa je naklonjenost do oljčnih gajev in plaž idiličnega sredozemskega otoka izpričal tako, da je na slednjem za nekaj tednov uradno prijavil svoje stalno prebivališče. Kot smo razkrili v Večeru, je prek Cipra delovala tudi nekdanja desna roka Zorana Jankovića, bivša finančnica Mercatorja in ljubljanske občine, **Jadranka Dakić.**

Mati država kot najboljši zgled

Navdušenje nad davčno oazo je doseglo vrh v holdingu Qwest Investments. Kot smo poročali, so ga ustanovili skupina ACH ter Probanka in Factor banka, služi pa kot svojevrstno stičišče spornih denarnih tokov iz Slovenije. Menedžerji omenjene trojice pa tudi podjetij iz gospodarske mreže mariborske nadškofije in družbe Pom-Invest, ki je dobivala (nezavarovana) posojila od banke NKBM, so prek Qwesta "plemenitili" denar in ga vlagali v firme od Triglava do Vardarja; holding je še danes prisoten v lastništvu mnogih bank, tovarn in investicijskih skladov po Balkanu.

Dober zgled podjetnim poslovnežem je dala kar sama slovenska država oziroma njena podjetja: naftna družba Petrol že od leta 1989 posluje prek firme Cypet Trade (prvotno Cypet Oils; v 2009 je ustvarila 474,6 milijona prihodkov od prodaje), državna energetska podjetja Holding Slovenske elektrarne (HSE) ter Elektro Ljubljana in Primorska pa elektriko nabavljajo pri družbi Rudnap Energy Limited, ciprskem kraku imperija kontroverznega črnogorskega poslovneža **Vojina Lazarevića,** ki naj bi ga po poročanju hrvaškega tednika Nacional preiskovale oblasti ZDA, Velike Britanije, Luksemburga, Srbije in BiH.